

na želje, izražene v takih poročilih.« — To je prava pot, in ako bi se po tem pravilu ravnali izdajatelji mladinskih spisov, ondaj ne bi vsiljevali mladini spisov, ki se njim samim zde brumni in pedagoški, mladini pa se zde neslani. — Glede jezika bi imeli tu pa tam kaj malega pripomniti. V obče pa tudi ta VI. zvezek prav toplo priporočamo mladini, pa tudi učiteljem, ki so dostikrat v zadregi za krajše sestavke in koščke za pismene naloge.

Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko prinašajo v 3. številki letošnjega (VII.) letnika prav zanimive sestavke, namreč J. Vrhovca nadaljevanje »O gorskem zakonu in o gorskih pravadah«, o čemer pripravlja imenovani gospod profesor tudi za letopis Matice slovenske posebno razpravo; potem V. Steske »Beleške o nekaterih cerkvah v kočevskem dekanatu« in dr. Fr. Kosa »Loško gospodstvo l. 1630«. — V »Malih zapiskih« pa so Ivana Kunšiča »Imenoslovni paberki«, ki se nanašajo na »Kotar« in sorodna krajevna imena. Mimogrede bodi povedano, da je g. Kunšič po naših mislih tod po Levstikovem načinu malo pregloboko podoral, a tako oranje prizadeva pač mnogo truda, a prinaša malo sadu. Veliko bolj imenitno in zaslužno se nam vidi drugo delo istega gosp. Kunšiča, ki ga baje pripravlja za »Matico slovensko«, namreč — menda se nam ne bo v zlo štela ta indiskretnost — zbornik pisem Kopitarja, Metelka in drugih imenitnih Slovencev tedanje dobe do čeških učenjakov. —

Navedena vsebina dokazuje, da se »Izvestja« še vedno vzdržujejo na prejšnji višini, česar o nemških »Mittheilungen« in pa o silno neredno izhajajoči »Argi« ne moremo trditi.

Knjižnica za mladino je prinesla, kakor smo že svoj čas na kratko sporočili, v dvojnatem snopiču 22—23 pod skupnim naslovom »V domačem krogu« zbirko pesmi in povesti za mladino, ki jih je ali izvirno spisal, ali pa na podlagi hrvaških, italijanskih in nemških izvirnikov priredil Janko Leban. — Da je g. Leban izvirnim svojim proizvodom pridružil prevode iz raznih jezikov, popolnoma odobravamo, ker smo si v svesti, da nam Slovincem ni možno proizvajati toliko duševnega blaga in sicer izvrstnega blaga, da bi mogli z njim dovoljno zakladati našo mladino, ki prav mnogo potrebuje in sicer tečne hrane. Zategadelj so naši pedagoški pisatelji prisiljeni, da segajo po tujih odličnih izvirnikih. Svoje vrline kažejo pri tem prvič v izboru izvirnikov, po katerem se javlja njih okus ali neokus, in drugič pa v prevajanju samem, v prireditvi tujega proizvoda za slovensko mladino.

Glede prve točke Lebanova zbirka napreduje od kraja proti koncu; kajti iz hrvaščine prevedene povestice (na začetku zbirke) pač niso srečno izbrane, in po naših mislih jih bo mladina malo vesela; gola didaktika brez živahnega dejanja in zanimivega pripovedovanja in brez lepe oblike pač nikogar ne miče, niti odraslih, niti mladine. Izbor italijanskih in nemških izvirnikov se je bolj posrečil, dasi je tudi tukaj prevladoval didaktički moment. Pri Hardenbergovem »Pevcu Arijonu«, v katerem je — mimogrede rečeno — prenarejena staroklasiška bajka, toda le-tej na kvar, je popolnoma nepotreben tisti poučni epilog: »Dragi otroci!« itd., in prepričani smo, da otroci preko njega preidejo na dnevni red. — Hebllove povestice, izmed katerih

je g. Leban izvolil »Ozdravljenega edinka« (str. 12. sl.), so res prekrasne, in še dandanes ugajajo mladini kakor odraslim; le škoda, da je Hebla vzpričo prirojene šegavosti, krepkega jezika in drugih značilnih posebnosti silno težko prevesti v kateri koli jezik; tudi g. Lebanu se ni do cela posrečilo izraziti v prevodu izvornikov naravni humor. — Frisch, čigar povesti je sprejel g. L. več v svojo zbirko, je sicer menda na glasu kot pedagoški pisatelj; a vsem njegovim povestim se vendar vse preveč vidi, s kakšnim namenom da so pisane, namreč »in usum delphini«; in potem pogrešamo v njegovem pripovedovanju jasnih, solnčnih podob, s katerimi se tako rada naslaja mladina; ves način njegovega pripovedovanja je nekako preresen, mrkel in prerad seznanja Frisch mladino s temnimi stranmi modernega življenja. — Menimo, da bi se iz prebogatega mladinskega slovstva nemškega dali izbrati boljši izvorniki, nego so Frischovi. — Br. Grimm, čigar dve pravljici sta v tej zbirki (»Tri zelene mladike«, »Kramar in miška«) nam ni znan; pa ne, da bi bila to brata Grimmova, slavna zbirateljca otroških in domačih pravljic?

Prozaiški koščki se menjavajo s poezijami, izvornimi in prevedenimi, ki so glede oblike dosti pravilne, dasi se g. Leban ne ogiblje hiata, in dasi mu uidejo tudi »neribniške« rime. Ogrele pa nas niso nič kaj te poezije, in nekatere niso nič drugzega nego rimana proza.

Glede jezika v obče nimamo mnogo pripominjati; zlasti na to stran je gosp. L., kakor ga poznamo že iz prejšnjih spisov, dovolj skrben, da, včasih skoro malo prepeditovski; tega vsaj ne moremo pohvaliti, da kakor nalašč, z nekako slastjo išče posebnih, nenavadnih besed in oblik, katere je potem prisiljen pod črto tolmačiti. Naj nam gosp. L. verjame, da take pripomnje pod črto nikakor ne prija nobenemu leposlovnemu delu. Menda g. Leban vodi pri tem sicer hvalna misel, naj se otroci, čitajoč njegovo knjigo, hkrati kaj novega nauče. Poleg vse formalne natančnosti pa smo vendar opazili nekoliko nedoslednosti (»cvela« poleg »cvetla«, »hrvaški« poleg »hrvatski«) in pa nekoliko odstopkov od Pleteršnikove pisave.

Krivično pa bi bilo, ako na koncu ne bi poudarili, da so vsi naštetih nedostatki v primeri s celotnim vtiskom knjige majhni, in ne moremo si kaj, da ne bi izrečno priznali pisateljeve trudoljubivosti; naj bi vsaki izmed njegovih kolegov tako razumel in izvrševal svoje dolžnosti kot narodni učitelj, pa bi bilo dobro za našo mladino.

Drugo berilo in slovnica za obče ljudske šole. Sestavila M. Josin in E. Gangl, učitelja v Ljubljani. — V Ljubljani. Tiskala in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. 1897. — Cena vezani knjigi 80 h. Str. 224. —

Berilo (str. 164) obsega te-le skupine: I. Zabavi in pouku. — II. Cerkev, šola in dom. — III. Letni časi. — IV. Priroda. — V. Dom in svet: A. Zemljepisje; B. Zgodovina. V vsaki teh skupin pa so pomešani leposlovnimi in zgolj poučni sestavki ter pesmi.

Svoj čas je pisatelj teh vrstic v tem listu (1893. in 1894. l.) obširno razpravljal o možnih osnovah srednješolskih čitank ter teoretiški — tako si domišljujem še dandanes — dokazal, da je edino prava Neumannova metoda, po kateri se brez vsakega drugega obzira (recimo na letne čase, moralo itd.) berivo razvršča zgolj po svoji notranji in vnanji obliki na

prozo in poezijo, prva potem zopet na pripovedno, popisovalno in opisovalno in poučno skupino, poezija pa zopet po znani razdelitvi na epiški, liriški in didaktiški del; posamezni koščki v vsaki le-teh skupin pa niso v nobeni tesnejši vsebinski zvezi, nego njih razvrstitev je utemeljena zgolj po sukcesivno se množečih težavah, ki jih prizadevajo posamična berila. Toda o vseh prednostih te in nedostatkih one metode sem na omenjenem mestu obširno govoril in po tamkaj dognanih rezultatih tudi ocenjeval Sketove čitanke, da čitatelja, ki se za te stvari zanima, lahko zavrnem na dotična letnika Zvonova.

Že iz teh kratkih podatkov se je čitatelj lahko prepričal, da se gg. izdajatelj Josin in Gangl nista oklenila tamkaj od nas priporočane Neumannove, nego one metode, katero sem jaz na mestu rečenem na kratko kot Lampljevo označil. Toda ker sama v predgovoru trdita, da sta berilo in slovnico „sestavila in uredila natančno po predpisih in zahtevah učnega črteža“ — meni le-ta ni znan — tedaj se ob načinu njenega razvrščevanja tem manj izpodtikam, ker je res, da se da v okviru i te i one metode sestaviti lepo berilo. Samo to gg. izdajatelja pomislita, da bode moral učitelj, rabeč njiju berilo, ravno vzpričo omenjene razvrstitve že v začetku leta dobro poznati in vedno imeti pred očmi vso knjigo, ako bode hotel ustreči intencijam umetne razvrstitve ter izbrati za vsako uro prigradni sestavek ali pesmico; te glavobelnosti poleg beril po Neumannovi metodi prav nič ni. — In pa še en pomislek je! Tudi nemška berila, ki so jih zložili Lehmann, Branky in Sommert za vse razrede, oziroma tečajje ljudskih šol in učiteljišč ter izdali v c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju, so osnovana po Neumannovem načinu; vsekakor pa bi bilo želeti, da bi se naša učila nekako homogeni ujemala z onimi nemškimi, ki imajo vzpričo vladnega priporočila nekako normativno veljavo.

Pa tudi glede izbora posameznih berilnih sestavkov in pesmic se z gg. izdajateljema ne ujemam. Vsaka stran njiju knjige priča, da sta onadva pristaša tistega po mojih mislih, hvala Bogu! že zastarelega nazora, po katerem bodi šolska čitanka nekaka knjiga modrosti, natrpna z modrimi nauki, z zlatimi reki in izreki, s pregovori in pametnicami v vezani in nevezani besedi, med katere so posejane samo za posladkanje — kakor rozine v ajdovih štrukljih — poredke kratkočasnice, burke, anekdote itd. In vendar bi morala ravno čitanka biti glavno pomagalo leposlovnemu smotru, ki gotovo ni zadnji izmed raznih smotrov jezikovnega pouka; gg. sestavitelja menda ne verjameta, da je baš leposlovje tista velesila, po kateri umni vzgojitelj, dasi indirektno, doseže še največ pedagoških in moralizovalnih uspehov. Da bodi estetični moment edino odločilen pri izbiranju beril, sem poudarjal in vsestranski utemeljeval že v zgoraj omenjeni razpravi v »Zvonu«, kjer sem, uvažujoč tudi instrukcije, torej vladne intencije, prišel do zaključka, da čitankarju bodi edino vodilo: Plemenita vsebina v plemeniti obliki. Sicer sem to tezo dokazal samo z ozirom na srednješolske čitanke, toda ni dvoma, da velja mutatis mutandis tudi za ljudsko šolo. O velikem pomenu leposlovja kot vzgojnega sredstva je potem tudi obširno razpravljal prof. Košan v »Popotniku«. In da te leposlovne zahteve niso samo najino — Košanovo in moje —

maslo, ampak da sva Košan in jaz tu popolnoma v soglasju z nemškimi vzgojevalci, o tem se lahko uverita gg. Josin in Gangl iz imenitne knjige, o kateri je »Nova Preša« prinesla cel feljton, in katera slove: »Das Elend unserer Jugendliteratur. Ein Beitrag zur künstlerischen Erziehung der Jugend. Von Heinrich Wohlgast. Selbstverlag. In Commission bei L. Fernau. Leipzig.« V tej knjigi se brezobzirno obsojajo vsi tisti Campeji, Krištofi Schmidti in drugi enaki mladinski pisci; celo priljubljeni Fr. Hoffmann ni našel milosti — ravno vzpričo estetiških ozirov. Sicer pa bi bili nehvaležni, ako ne bi omenili, da je že naš Stritar v svojih ocenah mladinskih spisov prav rezko poudarjal veliki vzgojni pomen leposlovja ter odločno pobijal moralizovalno smer v mladinskem slovstvu. (Konec prihodnjič.)

Naznanilo o »salonski« in »slovanski knjižnici«. »Soča« št. 35. z dne 27. m. m., ki je tudi prinesla v prilogi 61 strani 4° obsezajoče »Primorske odnošaje v poslanski zbornici na Dunaju« (Po brzopisnih zapisnikih. V Gorici. Tiskala, izdala in založila »Goriška Tiskarna« A. Gabršček. 1897.), je prijavila sledeči književni naznanili, ki gotovo razveselita vse prijatelje domačega leposlovja:

»Salonska knjižnica«. — Koncem t. m. začnemo razpošiljati prvo knjigo tega podjetja. Na 320 straneh bo obsegala pod skupnim naslovom »O te ženske« te-le novele:

Predgovor izdajatelja »Salonske knjižnice« — Predgovor pisatelja I. knjige — Primo loco — Dr. Strnad — Te punice, te punice . . .! — Danica — Institutka — V mraku — Pavlina — O te ženske.

Cena 1 gl. s poštnino vred. Na naročila brez denarja se ne bode oziralo.

»Slovanska knjižnica«. Dne 15. oktobra izide trojnati snopič, ki prinese slovanskemu čitajočemu občinstvu izviren roman gospe Pavline Pajhove: »Slučaji usode«. Obsegal bode okoli 280 str. prav zanimivega berila.

To književno podjetje dovrši s tem romanom že četrto leto svojega življenja. Žal, da se mora boriti z velikimi neprilikami, največ pa z nezadostno gmotno podporo, ki je še vedno prav neznatna. In vendar je »Slovanska knjižnica« vsaj deloma odstranila sušo na polju naš pripovedne književnosti!

»Kratka slovnica ruskega jezika«. (Краткая Грамматика русскаго Языка). Sestavil M. M. Hostnik in

»Ручица русско-словенскихъ словарь« (Ročni rusko-slovenski slovar). Sestavil M. M. Hostnik. Pod tem naslovom izide v kratkem skupna knjiga, katera se že tiska v »Goriški tiskarni« A. Gaberšček v Gorici. Knjiga bode obsegala okoli 27 tiskanih pol, oziroma blizu 500 strani navadne slovarske oblike. Iz prve na ogled nam doposlane pole slovnice in pete pole slovarja smo se prepričali, da je bilo sestavljanje trudapolno in težko, ter da obsega slovnica vsa pravila, katera so potrebna k učenju ruščine, slovar pa prinaša obsežno slovarsko gradivo. Tehniško delo je čisto in zelo razložno, posebno pa so ruske tipke (črke) čitljive in take, da se oko pri čitanju ne utruje, kar se navadno godi pri drugih ruskih knjigah z odveč nerazločnimi črkami. Delo bode končano meseca oktobra. Izdaje